

інфраструктури, Міністерством охорони здоров'я, Міністерством економіки та у співпраці з іншими профільними міністерствами та Національним банком України. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-zbitkiv-zavdana-infrastrukturi-ukrayini-zrosla-do-mayzhe-155-mlrd-otsinka-kse-institute-stanom-na-sichen-2024-roku/> (дата звернення 28.04.2024).

6. Другий звіт-оцінка відповідності четвертого раунду оцінювання щодо України, який стосується «Запобігання корупції серед народних депутатів, суддів та прокурорів», прийнятий на 89 пленарному засіданні GRECO 29.11-03.12.2021 URL: <https://rm.coe.int/-/89-greco-29-3-2021-1680a64ea4> (дата звернення 28.04.2024).

7. Проміжний звіт, четвертого раунду оцінювання щодо України, який стосується «Запобігання корупції серед народних депутатів, суддів та прокурорів», прийнятий на 93 пленарному засіданні GRECO 20-24.03.2023. URL: <https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of/1680aaa790>.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-425-5-11>

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ БОРОТЬБИ З ІГРОВОЮ ЗАЛЕЖНІСТЮ (ЛУДОМАНІЄЮ)

Денисенко Ольга Євгенівна

здобувач ступеня доктора філософії за спеціальністю «Право»,

Науково-дослідний інститут публічного права

м. Київ, Україна

Принцип боротьби з ігровою залежністю (лудоманією) закріплено в ч. 2 ст. 4 Закону України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор» (далі – Закон № 768) [1] як один з принципів державної політики у сфері організації та проведення азартних ігор.

Ігрова залежність (лудоманія) відповідно до Міжнародного класифікатора хвороб (МКХ) випуск 10, яка наразі застосовується в Україні лудоманія в визначена як патологічна схильність до азартних ігор (F63.0), що віднесена до категорії розладів звичок та потягів [2]. В МКХ-11, яка наразі тільки впроваджується в Україні ВООЗ визнала лудоманію психічним розладом (6C50), який виникає внаслідок адиктивної поведінки, і включила його в групу психічні, поведінкові або нервові розлади [3].

Але з хворобами не можна боротись, як, наприклад зі злочинністю, адже мова не йде про якісь активні протиправні дії злочинця, з якими потрібно боротись. Щодо хвороби коректніше говорити про те, що їх діагностують та лікують або ж попереджують чи запобігають поширеності неінфекційних хвороб.

Тому наразі неправильно обраний принцип державної політики відображається у проблемах формування та реалізації державної політики щодо грального бізнесу в частині зменшення ризиків азартних ігор для суспільства або захисту суспільства від негативного впливу азартних ігор [4, с. 259].

Лудоманія є не лише медичною, а суспільною проблемою, оскільки вимагає від держави вжиття заходів по захисту суспільства від шкідливого впливу азартних ігор. Сьогодні держава не показує ефективної політики по захисту суспільства від ігрової залежності, формально перекладаючи свої функції на організаторів азартних ігор.

Не секрет, що гральний бізнес є суспільно шкідливим видом господарської діяльності, адже тягне за собою негативні наслідки формування ігрової залежності, тому цей бізнес потребує особливого правового регулювання, яке повинно бути спрямоване на захист суспільства [5, с. 154]. Мова йде не лише про гральний бізнес: виробництво та продаж алкоголю, тютюну, хімічна промисловість тощо. Всі види бізнесу, які несуть негативні наслідки для суспільства, зазвичай є високоприбутковими, а тому несуть у собі доводі високі корупційні ризики [6, с. 337]. Тому вони потребують окремих інструментів правового і державного регулювання.

Нами вже було розглянуто визначені законом адміністративно-правові засоби захисту суспільства від ігрової залежності (лудоманії) [7, с. 220]. Але не всі вони реалізовані, або реалізовані не в той спосіб, який вимагає закон.

На нашу думку, невиконання чи неналежне виконання державними органами своїх обов'язків саме в сфері грального бізнесу, дуже часто пов'язано з корупційними ризиками. Основними формами адміністративно-правового забезпечення публічного управління певною діяльністю є видання нормативно-правових актів (загальної чи індивідуальної дії), вчинення юридично значимих дій, укладення адміністративно-правових договорів [8, с. 153]. Щодо захисту суспільства від лудоманії, передусім, слід звернути увагу на видання нормативно-правових актів, які сьогодні (після 4-х років прийняття закону і легалізації грального бізнесу) залишаються не виданими.

Така бездіяльність лише загострила проблему, у тому числі, це зумовило значну увагу на рівні Президента України та РНБО до вказаної проблеми. Зокрема, рішенням Ради національної безпеки

і оборони України від 20 квітня 2024 року «Щодо протидії негативним наслідкам функціонування азартних ігор в мережі Інтернет», введеним в дію Указом Президента України від 20 квітня 2024 року № 234/2024 [9] якраз і акцентовано увагу на бездіяльності окремих органів, яка призвела до цього. Пропонуємо розглянути доручення з точки зору корупційних ризиків невиконання таких завдань:

1) обмеження реклами азартних ігор. Уповноваженим органом по застосуванні фінансових санкцій за порушення законодавства про рекламу є Комісія з регулювання азартних ігор та лотерей (КРАЛІ) відповідно до ст. 59 Закону №768. Але КРАЛІ показувала неефективність, в результаті чого реклама азартних ігор набула значного поширення не лише в мережі Інтернет але й з використанням телекомунікаційного зв'язку з персональним запрошенням кожного абонента чи не щотижня до участі в азартних іграх. Легальний ринок реклами азартних ігор оцінюють щонайменше в 500-600 мільйонів гривень, тому звісно будь-які заборони азартних ігор призводять до втрат, а отже ринок намагається всіяко зберегти своє право на рекламу. Крім того, існує ринок нелегальної реклами, як правило в мережі Інтернет, у тому числі із залученням блогерів в соціальних мережах, цей ринок практично не контролюється державою, що сприяє втягненню населення в азартні ігри;

2) заборона реєстрації організатором азартних ігор казино в мережі Інтернет кількох акаунтів для одного гравця, а також встановлення лімітів гри і обов'язкових перерв у грі пов'язане з формальним виконання вимог КРАЛІ щодо принципів відповідальної гри. Рішення КРАЛІ «Про затвердження Принципів відповідальної гри» від 11 серпня 2021 року № 483 [10] залишилось лише формальністю, оскільки дублювало норми Закону № 768 і не передбачало чітких інструментів обмежень для гравця з метою мінімізації ризику розвитку ігрової залежності. Крім того, виконання цього рішення не перевірялось ефективно КРАЛІ. А відсутність таких обмежень щодо часу та лімітів гри дозволяла організаторам грального бізнесу заробляти якомога більше коштів на гравцях і при цьому не нести відповідальність за втягнення гравця в ігрову залежність;

3) відсутність Державної системи онлайн-моніторингу (яка мала запрацювати не пізніше серпня 2022 року) не дозволяє КРАЛІ реалізувати можливості по контролю за дотриманням обов'язкових перерв у грі, обмежень для гравців, не дозволяє реалізувати функцію дистанційного відключення гральних автоматів на інше, що працює на користь грального бізнесу, оскільки держава не має інструменту контролю за цим бізнесом в режимі реального часу.

Всі ці проблеми сприяють безконтрольній роботі грального бізнесу і дозволяють вести діяльність без притягнення відповідальності за порушення законодавства. Найбільш небезпечною вважаємо відсутність

Державної системи онлайн-моніторингу, оскільки це дозволяє гравальному бізнесу залишатись безконтрольним, а державу позбавляє будь-яких дієвих інструментів швидкого реагування.

Література:

1. Закон України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор» від 14 липня 2020 року №768-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/768-20#n101>

2. ICD-10 Version: 2010. URL: <https://icd.who.int/browse10/2010/en#/F63.0>

3. ICD-11 for Mortality and Morbidity Statistics URL: <https://icd.who.int/browse11/l-m/en#/http%3a%2f%2fid.who.int%2fid%2fentify%2f1041487064>

4. Топорецька З. М. Принцип боротьби з ігровою залежністю в системі принципів публічного управління гравальним бізнесом. *Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення*: матеріали міжвідом. наук.-практ. круглого столу (Київ, 04 листоп. 2021 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. С. 258–261.

5. Топорецька З. М. Роль суспільних цінностей в обранні державою моделі публічного управління гравальним бізнесом. *Актуальні питання правового та патріотичного виховання здобувачів вищої освіти ЗВО зі специфічними умовами навчання в умовах воєнного стану* : матеріали наук.-теорет. конф., присвяч. Дню науки та пам'яті С. М. Легуші (Київ, 19 трав. 2022 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 153–156.

6. Топорецька З. М. Публічне управління гравальним бізнесом та лотерейною діяльністю і протидія злочинам, пов'язаним з ними: теорія та практика : монографія. Київ : Алерта, 2022. 424 с.

7. Денисенко О. Є. Адміністративно-правові засоби захисту суспільства від ігрової залежності (лудоманії). *Вісник кримінального судочинства*. 2023. № 3–4. С. 220–225.

8. Важинський В. М. Адміністративно-правові форми та методи протидії порушенням суспільних інтересів у діяльності інституційних інвесторів. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія : Право*. 2024. № 83. Ч. 2. С. 152–158.

9. Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 квітня 2024 року «Щодо протидії негативним наслідкам функціонування азартних ігор в мережі Інтернет», введеним в дію Указом Президента України від 20 квітня 2024 року № 234/2024. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2342024-50413>

10. Рішення КРАЛІ «Про затвердження Принципів відповідальної гри» від 11 серпня 2021 року № 483. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1141-21#Text>